

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายเจริญ หัตถกรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๕/๒๕๕๐

เรื่อง พิจารณาที่ ๑๘/๒๕๕๐

วันที่ ๒๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง { คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง
นายพรเทพ ศีลาแรง ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีนายพรเทพ ศีลาแรง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ส่งคำร้อง ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ กรณีนายพรเทพ ศีลาแรง ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า เนื่องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๕) มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้

ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ได้กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีผลทำให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศดังกล่าว เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีแล้วแต่กรณี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี มีรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งสิ้น ๑๕๒,๕๔๕,๑๔๘.๕๖ บาท ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดมีผลให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๓ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ได้รับเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเนื่องจากสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๖ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ตามลำดับ แต่กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ จากการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ร้องโดยสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งและเตือนให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ในกรณีดังกล่าว รวม ๓ ฉบับ คือ (๑) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๗/๐๔๓๐ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๘ (๒) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๗/๐๘๗๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๘ และ (๓) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ค่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๗/๑๗๘๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘

โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปที่ภูมิลำเนาของผู้ถูกร้อง ตามทะเบียนราษฎร แต่ผู้ถูกร้อง มิได้ชี้แจงเหตุการณ์ที่มีขึ้นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง

ผู้ร้องมีคำสั่งเรียกผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ที่ได้รับเลือกตั้ง ในปี ๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีอีกสมัยหนึ่งในปี ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง จำนวน ๓ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๓ พ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๗ และกรณีเข้ารับตำแหน่งที่ได้รับเลือกตั้งอีกสมัยหนึ่งในปี ๒๕๔๗ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๘ ซึ่งรายการทรัพย์สินฯ ที่แสดงคือรถยนต์ ๑ คัน แต่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินฯ ของคู่สมรส ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินฯ ของคู่สมรสได้ เพราะบิดาของผู้ถูกร้องมีปัญหาโรคเกี่ยวกับบิดาของคู่สมรส เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ติดต่อกับคู่สมรสผู้ถูกร้อง ทราบว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ และได้รับหนังสือเตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงจาก สำนักงาน ป.ป.ช. ประมาณปี ๒๕๔๘ จำนวน ๒ - ๓ ฉบับ ทั้งทราบว่า การไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ มีโทษห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี และมีโทษทางอาญา

ผู้ร้องพิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ ๓๘/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ มีมติเป็นเอกฉันท์ ๘ เสียง ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีพ้นตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และมีมติให้เสนอเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีพ้นตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ในตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง ตามความเป็นจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ ข้อ ๓

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๘ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับหนังสือ

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมเอกสารหลักฐาน ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง แต่มีเหตุจำเป็นเนื่องจากผู้ถูกร้องกับภรรยา มีสาเหตุโกรธเคืองกันจึงแยกกันอยู่และไม่ได้ติดต่อกัน เมื่อผู้ถูกร้องครบวาระการดำรงตำแหน่งและได้รับเลือกตั้งอีกสมัยหนึ่ง จึงได้ขอคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของภรรยา เพื่อยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ แต่ได้รับการปฏิเสธ ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ เฉพาะของตนเอง เมื่อผู้ถูกร้องได้รับหนังสือเตือนจากผู้ร้องให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ผู้ถูกร้องได้พยายามไปขอคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของภรรยาหลายครั้งแต่ไม่ได้รับความร่วมมือ ต่อมาในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องไปให้ถ้อยคำต่อผู้ร้อง หลังจากนั้นผู้ถูกร้องได้พยายามติดต่อขอคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินของภรรยาอีกหลายครั้งแต่ไม่ได้ จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ อีกทั้งในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๕๐ บิดาของผู้ถูกร้องป่วยหนักด้วยโรคเบาหวานต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอยู่บ่อยครั้งจนแพทย์ต้องตัดเท้า เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องต้องดูแลบิดาโดยไปทำผลทุกวัน ต่อมาผู้ถูกร้องไปขอความช่วยเหลือจากที่ปรึกษานายกองคํารับบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ให้ช่วยไปขอคัดสำเนาเอกสารทรัพย์สินจากภรรยาของผู้ถูกร้อง เมื่อได้รับเอกสารมาแล้วจึงได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และยื่นเพิ่มเติมในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อปี ๒๕๔๗ และกรณีเข้ารับตำแหน่งในปี ๒๕๔๗ ซึ่งทั้งสามฉบับได้ยื่นในวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ ด้วยเหตุขัดข้องและเหตุผลทางครอบครัวที่กล่าวมาทำให้ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ภายในกำหนดเวลา และตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ของผู้ถูกร้อง ก็มีได้มีทรัพย์สินมากมายที่มีความจำเป็นต้องปกปิดแต่อย่างใด

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑

ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ข้อ ๓ หรือไม่ หากรับฟังได้ ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ตามคำร้องหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ”

วรรคสี่ บัญญัติว่า “บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ... “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ... (๕) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ...”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและทรัพย์สินที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่งตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๓๒ ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตายภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดและเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว”

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ เรื่อง การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

ข้อ ๓ บัญญัติว่า “กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ดำเนินการตามมาตรา ๓๔ เช่นเดียวกับกรณีการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ”

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ กำหนดให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยล้านบาทเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้รายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่กำหนดดังกล่าวหมายถึงรายได้ รวมเงินอุดหนุน เงินสะสม และเงินกู้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในปีงบประมาณที่ผ่านมา

กรณีมีปัญหาต้องพิจารณาก่อนว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดหรือไม่ เห็นว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ ต่อมาระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้นับแต่วันประกาศเป็นต้นไป โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และวรรคสี่บัญญัติว่า บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๕ นี้ดำเนินการต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้

สำหรับประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี มีรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งสิ้น ๑๕๒,๕๔๕,๑๔๘.๕๖ บาท จึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ที่กำหนดหลักเกณฑ์ว่าองค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เข้าดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งและพ้นตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ (๕) มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง ฟังเป็นที่ยุติว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เนื่องจากสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๗ ตามลำดับ แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ภายในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง โดยมีได้แจ้งเหตุขัดข้องให้ผู้ร้องทราบ แม้ว่าผู้ร้องโดยสำนักงาน ป.ป.ช. จะมีหนังสือแจ้งและเตือนให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ในกรณีดังกล่าว รวม ๓ ฉบับ คือ (๑) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ด่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๗/๐๔๓๐ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๘ (๒) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ด่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๗/๐๘๗๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๘ และ (๓) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ด่วน ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๗/๑๗๘๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ แต่ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ชี้แจงเหตุที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ แต่อย่างใด จนเมื่อผู้ร้องมีคำสั่งเรียกผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องรับว่าไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมเอกสารรายการทรัพย์สินของคู่สมรสได้ เพราะบิดาของผู้ถูกร้องมีปัญหาโรคเกี่ยวกับบิดาของคู่สมรส เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องไม่ได้ติดต่อกับคู่สมรส และรับว่าได้รับหนังสือเตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง จำนวน ๒-๓ ฉบับ ทั้งทราบว่าไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ มีโทษห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี และมีโทษทางอาญา ซึ่งในชั้นยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องก็ได้ยืนยันข้อเท็จจริงตามที่อ้างต่อผู้ร้อง ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนเองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ามีสาเหตุโรคเกี่ยวกับคู่สมรสจนไม่สามารถคัดสำเนาเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรสได้ มิใช่ข้ออ้างที่จะทำให้ไม่สามารถยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ได้ และที่อ้างว่าต้องดูแลบิดาของผู้ถูกร้องที่ป่วยหนักต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๕๐ ก็เป็นคนละช่วงเวลาที่มิใช่หน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีภายในวันที่

๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องจึงเป็นการอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบตามกฎหมาย ทั้งที่ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานสำคัญสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่จะต้องตระหนักว่าเป็นหน้าที่ที่พึงต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อให้กลไกการตรวจสอบการทุจริต ประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ แห่งกฎหมายที่กำหนดไว้ เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้องภายในระยะเวลา ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนด จึงฟังว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ต่อผู้ร้อง ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้อง ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี กรณีพ้นจากตำแหน่ง ในปี ๒๕๔๗ เพิ่มเติมและกรณีเข้ารับตำแหน่งในปี ๒๕๔๗ เพิ่มเติม ต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรสนั้น ก็ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้ออ้างได้ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

ปัญหาว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันใดเมื่อข้อเท็จจริง รับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ และผู้ถูกร้องได้รับการเลือกตั้งให้ดำรง ตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี อีกสมัยหนึ่งในปี ๒๕๔๗ พิจารณาแล้วเห็นว่า มูลเหตุที่ผู้ร้องยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเนื่องมาจากผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะได้รับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ในเวลาต่อมาอีก ก็ไม่ถือว่าผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ดังนั้น การพ้นจาก ตำแหน่งจึงต้องนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง คือ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า นายพรเทพ ศิลาแรง ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นวันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ประกอบมาตรา ๓๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓

นายเจริญ หัตถกรรม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ